

İBRANİCEDEKİ TÜRKÇE KELİMELER

Bedrettin Aytaç

- Bu yazı, günümüz İbranicesinde bulunan Türkçe kelimeleri ele almaktadır. Türkçe, çeşitli dillerden kelime aldığı gibi, birçok dile de kelimeler vermiştir (bk. Karaağaç, 2008). Türkçenin kelime verdiği diller arasında, İbranice de bulunmaktadır. Çeşitli Yahudi topluluklarının uzun bir süre Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşamaları, ayrıca 19.yy.ın ortalarından itibaren Orta ve Doğu Avrupa'dan Osmanlı yönetimindeki Filistin'e gerçekleşen Yahudi göçü ve yerleşimi, Türkçe sözcüklerin İbraniceye geçmesinde etkili olmuştur. Bu sözcüklerin bir kısmı, kökeni itibarıyla Türkçe olmayıp, Türkçe üzerinden İbraniceye geçen sözcüklerdir.

1. Türkçeden İbraniceye Geçen Kelimeler (Alfabetik Sırayla):

Aman aman	אמן אמן	Aman aman; hayret, şaşkınlık ifadesi.	(Rozenal, 2010)
Bahşiş	בקשיש	Bakşiş	(Rozenal, 2010)
Baklava	בכלווה	Baklava	(Rozenal, 2010)
Bardak	ברדק	Bardak; karmaşa, karışıklık.	(Klein, 1987: 83)
Bey	בק	Bek	(Klein, 1987: 81)
Börek	בורקס	Burekas	(Milim Şe Makoro Be Turkit)
Bulgur	בורגול	Burgul	(Şoşan, 2012: 42)
Burgu	בורג	Boreg	(Şoşan, 2012: 42)
Çapaçul	צ'פצ'ולה	Çapaçula; dağınık, özensiz kadın.	(Rozenal, 2010)
Çevirme	שווארמה	Şavarma; döner kebab.	(Rozenal, 2010)
Çiftlik	ג'פתליק	Ciftlik	(Klein, 1987: 98)
Derviş	דרויש	Derviş	(Klein, 1987: 131)
Doğru	דוגרי	Dugri	(Milim Şe Makoro Be Turkit)

Dönüm	דונם	Dunam	(Milim Şe Makoro Be Turkit)
Efendi	אפנדי	Effendi	(Klein, 1987: 48)
Ferman	פירמן	Firman	(Klein, 1987: 507)
Gazoz	גוזוז	Gazoz	(Milim Şe Makoro Be Turkit)
Han	חן	Han	(Klein,1987:223)
Haydi	הידה	Hayde	(“הידה”)
Kabadayı	אבדאי	Abaday	(Rozentel, 2010)
Kaftan	קפטן	Kaftan	(Klein, 1987: 587)
Kahve	קהווה	Kahve	(Rozentel,2010)
Kalabuş	קלבוש	Kalabuş; hapishane.	(Rozentel,2010)
Katık	כותח	Kutah; ekşi süt ve tuzdan yapılan bir sos.	(Klein, 1987: 274)
Karagöz	קאראקוז	Karakoz; aldatmaca, kandırmaca.	(Rozentel, 2014)
Karakulak	קרקל	Karakal; kedigillerden, çakala benzer vahşi bir hayvan.	(Klein, 1987: 596)
Kaymakam	קימקאם	Kaymakam	(Klein, 1987: 577)
Kazak	קוזק	Kozak; göçebe.	(Klein, 1987: 565)
Kebap	קבב	Kebab	(Milim Şe Makoro Be Turkit)
Kerhane	קרהנה	Karahana; trans müzik partisi.	(Rozentel, 2006:345)
Koçan	קושאן	Kuşan; tapu, senet.	(Rozentel, 2010)
Köşk	קיוסק	Kiyosk; yiyecek satan dükkân.	(Milim Şe Makoro Be Turkit)
Künefe	כוניפה	Kunifa	(Milim Şe Makoro Be Turkit)
Limon	לימון	Limon	(Klein, 1987:300)
Lokum	רהת לוקום	Rahat Lokum	(Rozentel, 2010)
Mangal	מנגל	Mangal	(Milim Şe Makoro Be Turkit)
Mazot	מזוט	Mazut; ham petrol.	(Klein, 1987: 329)
Paşa	פשה	Paşa	(Klein, 1987: 534)
Pezevenk	פזוונק	Pezevenk; kötü, aşağılık kişi.	(Rozentel, 2010)
Şeş Beş	שש בש	Şeş Beş; tavla oyunu.	(Milim Şe Makoro Be Turkit)
Şişlik	שישליק	Şişlik; şiş kebab.	(Milim Şe Makoro Be Turkit)
Tapu	טבו	Tapu belgesi, tapu dairesi.	(Klein, 1987:239), (“טאבו”)
Tarbuş	תרבוש	Tarbuş; fes.	(Rozentel,2010)
Tel	תיל	Tayil; tel, kablo	(Klein, 1987: 700)
Tokmak	טוקמק	Tokmak; aptal, zor anlayan.	(Rozentel,2006: 150)
Torba	תיאורבה	Teorbo	(Klein, 1987: 700)
Tembel	טמבל	Tembel; aptal.	(Rozentel, 2006: 154)
Vampir	ומפיר	Vampir	(Klein, 1987:191)
Yağmurluk	ירמולקה	Yarmulka	(Klein, 1987: 265)
Yoğurt	יוגורט	Yogurt	(Milim Şe Makoro Be Turkit)
Yok	יוק	Yok	(Milim Şe Makoro Be Turkit)

2. Türkçeden İbraniceye Geçen Kelimelerin Tasnifi:

2.1. Araç-Gereç İsimleri:

Burgu (בורג), Mangal (מנגל), Tel (תיל), Torba (תיאורבה).

2.2. Giyecek İsimleri:

Kaftan (קפטן), Tarbuş (תרבוש), Yağmurluk (ירמולקה).

2.3. Hayvan İsimleri:

Kara Kulak (קרקל).

2.4. İdari Kelimeler:

Ferman (פירמן), Dönüm (דונם), Kaymakam (קימקאם), Koçan (קושאן), Tapu (טבו).

2.5. Lakap ve Unvanlar:

Bey (בק), Derviş (דרויש), Efendi (אפנדי), Han (חן), Paşa (פשה).

2.6. Mekân İsimleri:

Çiftlik (ג'פתליק), Kalabuş (קלבוש), Kerhane (קרחנה), Köşk (קיוסק).

2.7. Oyun İsimleri:

Karagöz (קאראקוז), Şeş Beş (שש בש).

2.8. Sıfatlar:

Çapaçul (צ'פצ'ולה), Doğru (דוגרי), Kabadayı (אבדאי), Kazak (קוזק), Pezevenk (פזוונק), Tembel (טמבל), Tokmak (טוקמק), Yok (יוק).

2.9. Ünlem Sözcükleri:

Aman Aman (אמן אמן), Haydi (הידה).

2.10. Yiyecek-İçecek İsimleri:

Baklava (בקלווה), Börek (בורקס), Bulgur (בורגול), Çevirme (שווארמה), Gazoz (גוזוז), Kahve (קהוה), Katık (כותח), Kebap (קבב), Künefe (כוניפה), Limon (לימון), Lokum (לוקום), Şişlik (שישליק), Yoğurt (יוגורט).

Sonuç olarak; Türkçenin İbraniceye etkisinin en çok yiyecek isimlerinde olduğu, onu sıfatların ve idari kelimeler ile lakap ve unvanların izlediği görülmektedir. Türkçenin İbraniceye etkisinin; Arapçaya etkisiyle kıyaslandığında, çok daha sınırlı kaldığı, Türkçeden İbraniceye, Arapçaya göre daha az sayıda kelimenin geçtiği (bk. Aytaç, 2021: 141-146), bu sözcükler içinde “paşa” dışında askerî alanla ilgili kelimenin yer almadığı anlaşılmaktadır. Türkçeden İbraniceye geçen bazı sözcüklerin, bu dilde anlam kaymasına uğradığı ve farklı anlamlar kazandığı dikkati çekmektedir.

Kaynaklar

- Aytaç, Bedrettin, *Arap Lehçelerindeki Türkçe Kelimeler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2021.
- Karaağaç, Günay, *Türkçe Verintiler Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2008.
- “Karakulak”, *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*, 2019. Erişim tarihi: 22.02.2022.
- Klein, Ernest, *a Comprehensive Etymological Dictionary of the Hebrew Language for Readers of English*, Carta Jerusalem, The University of Haifa, Jerusalem-Tel Aviv, 1987.
- Milim Şe Makoro Be Turkit, *Ha Safa Ha İvrit* 2014. Erişim tarihi: 04.02.2022
- Rozental, Ruvik. “Hazira Ha Leşonit: Milon Turki Katan”. *nrg* 14.01.2010. Erişim tarihi: 20.05.2014.
- Rozental, Ruvik. Ledaber Turkit ve Lanuah. Belug Ha Safa Ha İvrit Shel Milon Rav Milim. *Rav Milim* 02.02.2014. Erişim tarihi: 15.02.2022.
- Rozental, Ruvik, *Milon Ha Sleng Ha Makif*, Keter Hotsaa Leor, İsrail 2006.
- Şoşan, Avraham Even, *Milon Even Şoşan Litalmidey Bet Ha Sefer*, Ha Milon He Hadaş, İsrail 2012.
- “הידה”. *Morfis*. Erişim tarihi: 12.02.2022.
- “טאבר”. *Milog*. Erişim tarihi: 20.02.2022.